

Розділ 3

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.1\(55\).54-60](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.1(55).54-60)

УДК 332.02

Агій Я.Ю., Латинін К.І., Чекан І.В.

РЕГІОНАЛЬНО-КОРПОРАТИВНИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ КЛАСТЕР

Розкрито значення регіонально-корпоративного науково-освітнього кластеру як фактору побудови територіальних конкурентних переваг. Показано місце університету в межах регіонально-корпоративного науково-освітнього кластеру, запропонована матриця рівнів та функцій кластеру, виявлені умови ефективного його функціонування. Визначені принципи створення та функціонування кластера, дотримання яких забезпечує його дії як джерела конкурентних переваг.

Ключові слова: кластер, конкурентна перевага, наука, освіта, регіон, підприємство, розвиток людини.

Постановка проблеми. Проблематика регіонального розвитку актуалізується в сучасних умовах, коли регіони вступають в активну фазу конкурентної боротьби за інноваційні ресурси, розвинений людський потенціал, ринки збуту. Провідну роль у формуванні конкурентних переваг відіграє людський чинник, здатний продукувати нові знання, вибудовувати аналітичний ланцюг причин та наслідків, створювати стратегії та мати здібності їх реалізовувати. Все це стає можливим за умови наявності в регіоні, країні, підприємстві освіченої робочої сили, знання якої включають результати наукових досягнень.

Створення високорозвиненого людського потенціалу викликає необхідність впровадження сучасних організаційних форм поєднання науки та освіти, що перетворюють знання в рушійну силу розвитку суспільства. Крім цього, важливим є концентрація знань на проблематиці реального світу, в тому числі на регіональних та корпоративних запитах на наукових дослідженнях.

© **Агій Я. Ю.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», E-mail: yaroslav.agiy@uzhnu.edu.ua

Латинін К. І., аспірант кафедри економіки і підприємництва ДВНЗ «Ужгородський національний університет», E-mail: konstantin.latinin@uzhnu.edu.ua

Чекан І. В., аспірант кафедри економіки і підприємництва ДВНЗ «Ужгородський національний університет», E-mail: irina.chekan@uzhnu.edu.ua

Все це обумовлює появу ресерчингового інтересу до виявлення можливостей інтегралу регіону та бізнесу, спрямованого на забезпечення цілісності організаційної форми органічного поєднання науки й освіти, що відбувається за допомогою кластеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На проблему поєднання науки, освіти та реальної економіки в багатогранності проявів останньої існує широке коло поглядів. Так, питання регіонального розвитку на основі вдосконалення освітньої діяльності та її інтеграція з інноваційною системою регіону активно обговорюється на сторінках наукової літератури. Пономарьова С., Плеханов А. (2012) доводять, що «источником конкурентных преимуществ и поддержания конкурентоспособности выступает способность региональной системы к генерации новых знаний, трансформации потоков знания в инновационные товары и услуги, востребованные на внешнем рынке, иначе говоря, способность к реализации инновационного процесса»[12], чому сприяє освітньо-інноваційний кластер. Даний підхід є достатньо поширеним, але залишає поза увагою функції освіти як бази підготовки адекватної робочої сили.

Велике значення університетів у формуванні інноваційного регіонального розвитку надає Uyuga Elvira (2008), підтримуючи ідею розглядати інноваційну підтримку регіону як третю місію університетів (наряду з освітою та наукою), доводячи, що «universities adopt this 'third-mission' of economic development as an additional function alongside the scientific research and higher education functions».[7] Розвивають вказані ідеї Michaela Trippel, Tanja Sinozic, Helen

Lawton Smith (2014), які “identify and review four conceptual models: (i) the entrepreneurial university model, (ii) the regional innovation system model, (iii) the mode 2 university model, and (iv) the engaged university model». [5] Вказані позиції при всій їх правомірності, оминають важливу проблему, вирішення якої сприятиме регіональному розвитку: встановлення взаємодії університетів як локомотивів науково-освітньої діяльності з корпоративною освітою, що значно тісніше пов'язана з практикою і відображає потреби реальної економіки.

Українські дослідники Кубиній Н.Ю. та ін. (2020) підкреслюють значення освітнього потенціалу регіонального розвитку, стверджують, «the educational potential allows the formation of a specific set of competencies necessary for work in turbulence and strategic development. The potential of education offers a collection of ideas that have the prospect of turning into innovations»[2], що підтверджує попередню думку (2019) про основні компоненти стратегічного розвитку: «These components are: management potential, potential of trust, educational potential, productive and nature potentials, innovative potential, human potential, potential of form and process.» [3] Необхідність стратегічного управління викликає в свою чергу впровадження організаційних інноваційних складових як інтеграції науки та освіти, про що в історичному плані представлено Кубиній Н.Ю. та однодумцями (2017), а «именно организационные инновации позволяют устанавливать институциональный базис

дальнейших реформ, которые служат опережающему развитию страны и завоеванию лидирующей позиции в мире»[9], разом з тим доводять важливість довіри як інституційного важелю інноваційних організаційних перетворень.[8] Наведені пасажі не розкривають результативності інтеграції науки та освіти в межах однієї організаційної структури.

При всій значимості вказаних поглядів на перспективи формування регіональних конкурентних переваг не дослідженими залишаються питання інтеграції науки, освіти з практичною сферою, а також їх вертикаль від макро- до нано-рівня, внаслідок чого **ціл्लю даної публікації** є обґрунтування матриці та визначення умов формування регіонально-корпоративного й науково-освітнього кластеру як стратегічної сили побудови конкурентоспроможної господарської територіальної системи.

Методологічний базис дослідження складають методи наукової абстракції, монографічне-дослідницький, аналізу та синтезу, гіпотетико-дедуктивний та ін.

Основний матеріал дослідження. Регіонально-корпоративний науково-освітній кластер являє собою поєднання сукупності регіональних можливостей та факторів розвитку з потребами корпоративного сектору, одночасно, наука інтегрує з освітою, що формує потужний синергічний ефект, який фактично виступає радикальною конкурентною перевагою у конкурентній боротьбі між регіонами (рис.1.).

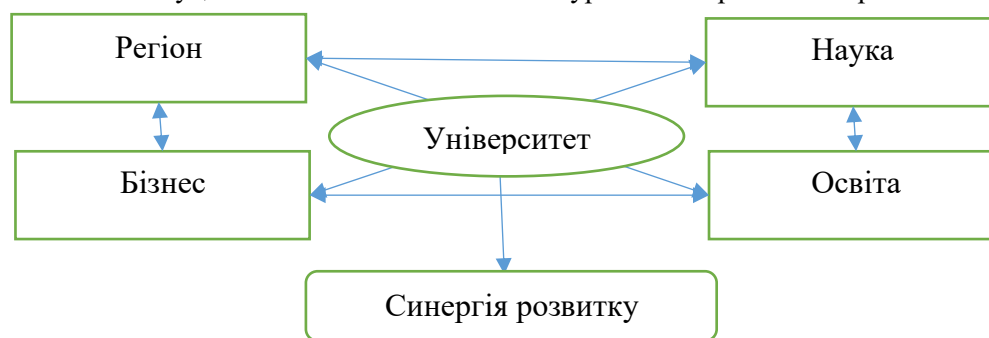

Рис 1. Синергія поєднання науки, освіти, регіональних аспектів та бізнесу (складено авторами)

Вплив кластеру на рівень конкурентоспроможності регіону полягає в наступному:

- Створює умови для інтеграції ресурсів розвитку, що обумовлює ефект синергії і, як наслідок, підвищення ефективності використання стратегічного потенціалу територіальної економічної системи.
- Поєднання регіональних завдань з цілями

бізнесу, розташованого на даному просторі, визначають взаємо підтримку мети розвитку регіону цілями забезпечення довготривалої життєздатності підприємств.

- Стратегія регіонального розвитку доповнюється стратегіями провідних ділових структур, що формує конгломератне бачення майбутнього регіону та його ділового сегменту.
- Інтегрують інноваційні ресурси науки,

освіти, регіону та підприємств.

- Відбувається узгодження акцій регіону та бізнесу, метою яких є якість життя та розвиток людини в області та умови праці на підприємстві.

- Створюється підтримка малого бізнесу, значення якого для розвитку регіону підкреслена Мікловдою В.П.(2012) та його співавторами. [10]

Формування регіонально-корпоративного кластеру передбачає визначення місця університетів як важеля конкурентоспроможності. Вплив університетів на регіональний розвиток представлено концептами, які висловлені західними науковцями і включають чотири моделі: підприємництва, як частини регіональної інноваційної системи, модель режиму 2 та залучений університет.

Підприємницька модель додає до двох основних функцій (навчання та наука) ще й завдання допомоги економічному розвитку регіону. Feldman M. (2002) визначає, що «regions are found to profit from the entrepreneurial activities of HEIs through job creation, spin-offs, and spillovers in the form of formal and informal knowledge sharing. HEIs may also emerge as 'anchors' for local industry by attracting new talent, providing research that may be translated into products and services, and maintaining regional specialization especially in science-based industries». [1]

Другою моделлю визначена така, яка враховує участь університету у регіональній інноваційній системі, тобто «universities are key actors of a region's knowledge infrastructure. The RIS concept focuses on their interactions with other RIS players and how these interactions lead to regional systemic innovation. According to the RIS notion, HEIs are important knowledge producers that may play bridging roles in the innovation-production spectrum at the regional level». [5]

Третя модель, що розкриває місце та роль університетів в процесі регіонального розвитку є такою, яка залучає міждисциплінарний аспект, при тому що «Key features underpinning mode 2 are knowledge production in the context of application, transdisciplinary, heterogeneity, reflexivity, and new types of science governance and quality assessment» Як доводять Gibbons M. та його однодумці (1994), «Mode 2 shows no particular inclination to become institutionalized ill the conventional pattern... Mode 2 is a response to the needs of both science and society». [4]

Shiri M. Breznitz, Maryann P. Feldman (2010) описують четверту модель дії університетів як факторів регіонального розвитку, називаючи «engaged university»; такий університет «is one of active neighborhood involvement, in which they are engaged in projects with local communities. These

projects include providing assistance to local firms and policy advice to state and local government, and getting involved in community outreach. In this role and in an unprecedented manner, universities are engaging on a wide range of topics with local communities, using these communities as labs to test new ideas and find better ways to achieve social and economic goals». [6]

Бізнес-складова являє собою систему корпоративного навчання, яке активно впроваджується в компаніях і спрямовано на розвиток персоналу. Переваги корпоративного навчання сформульовані Насибулліним Е. наступним чином: «заняття в системі корпоративного навчання, як правило, проходять більш організовано, інтенсивне, з високим ступенем мотивації, і об'єктивного контролю його якості; істотно скорочуються витрати, пов'язані з тривалим відволіканням співробітників на відвідування зовнішніх курсів; зміст навчання більш конкретно, витрати часу на вивчення другорядних тем мінімально; все підпорядковано реально необхідним рівнем і напрямом професійної підготовки; виключаються (або скорочуються) транспортні та витрати на відрядження; проведення більш інтенсивного навчання в момент спаду обсягу виробництва, його реконструкції та модернізації, виробничих «вікон»; організація обміну досвідом та консультацій учнів з боку співробітників корпорації; графік занять може пристосовуватися і коригуватися під виробничі ситуації на підприємстві; можливість поділу учнів на навчальні групи з необхідними термінами і програмами навчання (відповідно до необхідного рівня їх підготовки для корпорації); великими можливостями по створенню в процесі навчання духу корпоративної солідарності, взаємодопомоги і відповідальності та якості і термінів навчання». [11]

Доцільність розвитку корпоративного навчання підтверджується досвідом зарубіжних компаній, яка свідчить про те що «корпоративні університети стали невід'ємною частиною життя великого бізнесу. Якщо ще в кінці минулого століття власні навчальні структури існували в 400 компаніях, то до середини 2000-х, поданим журналу Times, в одних тільки США їх налічувалося близько 2,5 тис. Серед них - і величезні конгломерати, що надають повноцінну вищу освіту..., і зовсім невеликі освітні центри, в яких займаються підвищенням кваліфікації фахівців певного профілю. Втім, експерти стверджують, що ефективність корпоративного університету залежить зовсім не від його розміру». [13]

Регіональний рівень дозволяє охопити проблеми розвитку, що виходять за межі мікро-рівня і забезпечують інфраструктуру розвитку бізнесу та людей, що є споживачами послуг, які надаються регіоном. Крім цього, регіональний рівень дозволяє інтегрувати дії всіх регіональних суб'єктів та об'єктів на досягнення стратегічної мети розвитку території, і це обумовлює появу синергії, тобто отримання такого ефекту, при якому результат об'єднаних зусиль вище ніж сума зусиль кожного регіонального гравця.

Поєднання регіонального та корпоративного сегментів в процесі наукової та навчальної активності дозволяє виділити нано-рівень, під яким розуміють людину з її трудовим потенціалом, цілями та можливостями розвитку.

Фактично розвиток людини, її рівень життя, якість праці в конкретних корпоративних умовах в регіоні є метою стратегічного регіонального розвитку.

Науково-освітній кластер являє собою сучасну форму організації та інтегрованої діяльності дослідницького сегменту у взаємодії з освітнім сектором. Кластер, як правило, прив'язаний до певної території, яка являє собою сформований адміністративний, соціально-економічний та культурний комплекс, створений з врахуванням історичного розвитку, інституційно-культурних трендів та маючий майбутню стратегічну перспективу. Відповідно, науково-освітній регіональний кластер в процесі його формування вимагає наявності наступних умов (рис.2):

Рис. 2. Умови формування регіонально-корпоративного науково-освітнього кластеру в Закарпатській області (складено авторами).

1. Сформовані в минулому і історично усталені соціально-економічні відносини, що дозволяють виділяти поточні можливості, якими володіє регіон і його кластер в даний час. Під соціально-економічними відносинами розуміємо такі, які виникають в процесі формування та реалізації власності на засоби виробництва, умов та результатів залучення у господарську сферу робочої сили, розподілу результатів економічної діяльності. Закарпаття історично склалося як регіон, що активно залучає європейські інвестиції, які принесли с собою ринковий тип відносин власності та багатокладність економіки регіону, розвиток фермерського господарства, та економіки домогосподарств (наприклад, туристичних садиб); історично утворювалися трудові відносини з іншими територіями як в межах України, так й закордоном, що сформувало великий міграційний потенціал; історично утворене багатонаціональне населення призвело

до формування принципів толерантності та справедливості.

2. Високий рівень трудової міграції, мобільність робочої сили регіону, необхідність бути конкурентоздатним працівником визначають розуміння необхідності опанування сучасними знаннями та кваліфікацією відповідного рівня, мати здібності до праці в умовах мінливого навколишнього середовища, впровадження сучасних технологій та безперервного розширення та інтенсифікації інформаційних потоків. Знання стають інструментом, якій є необхідним для роботи в економічних умовах постіндустріальної економіки.

3. Наявність логістичного, туристичного, інтелектуального потенціалів в Закарпатті створюють умови для формування унікальних регіональних конкурентних переваг, що забезпечують стратегічні можливості, що в свою

чергу виступає умовою доцільності побудови регіонального науково-освітнього кластеру.

4. Взаємодія та співпраця з європейськими університетами привносить в регіональні заклади науки та навчання міжнародний досвід технології та практики освітньої та наукової діяльності в області. Останнім часом в регіоні набуває розвитку студентська міграція, яка включає як програми обміну студентами, так й поступлення випускників шкіл та бакалаврських програм Закарпаття в вищі навчальні заклади інших країн.

5. В області на базі Ужгородського національного університету сформовано когорту викладачів, які активні у мережі освітніх закладів регіону, обмінюються викладацьким досвідом та

результатами наукових досліджень на наукових заходах та конференціях з дидактики, спільно проводять наукові дослідження, результати яких публікуються колективами співавторів, що також створює кадрові умови ефективного функціонування регіонального науково-освітнього кластеру.

Кластер має вигляд матриці, де по вертикалі розташований мезо-, мікро- та нано-рівень, а по горизонталі – наукова та освітня компоненти (табл.1). Мезо-рівень містить дослідження регіональних процесів та вивчення їх в процесі освіти; мікро-рівень охоплює підприємства, а нано-рівень дозволяє досліджувати людину та її місце в економічній системі регіону.

Таблиця 1.

Матриця регіонально-корпоративного науково-освітнього кластеру Закарпаття (складено авторами)

Рівень	Функції		
	Наука	Освіта (формальна та неформальна)	Перепідготовка та підвищення кваліфікації (центри зайнятості, інститути підвищення кваліфікації та на підприємствах й в організаціях)
Мезо	H1	O1	K1
Мікро	H2	O2	K2
Нано	H3	O3	K3

Елементи матриці взаємодіють між собою, що надає наступні результати.

На мезо-рівні – формування нових знань про стан, проблеми та перспективи територіального розвитку та опанування ними, знаннями, з метою їх застосування в практиці розбудови регіональних конкурентних переваг.

Мікро рівень – дослідження закономірностей, механізмів, тенденцій що складаються на мікро-рівні та оволодіння ними для визначення шляхів підвищення ефективності діяльності підприємств області. Корпоративна складова забезпечує первинність потреб та вимог реальної економіки мікро та нано-рівня, регіональний пласт визначає актуальність навчання та наукових досліджень, актуальних для даного регіону.

Нано-рівень – вивчення законів, закономірностей та принципів людського розвитку як визначального фактору формування конкурентних переваг на мікро та макро-рівнях, а також отримання студентами знань, що дозволяють керувати власним потенціалом вдосконалення.

В межах матриці можливо відстежити різноманітні композиції поєднання різних рівнів

та ієрархічних позицій через взаємодію елементів. Так, наприклад, $H_3O_2K_1$ формує програму завдань, яка буде складатися з;

А) дослідження людини, її мотивації, потреб в конкретних умовах;

Б) організація навчання (форм, методів, інструментів) на підприємстві;

В) залучення регіональних організацій, діяльність яких спрямована на підвищення кваліфікації.

Іншими словами, в процесі розвитку людини, яке відбувається на підприємстві і спрямоване на підвищення кадрового потенціалу конкретного підприємства, будуть задіяні результати наукових досліджень стосовно поведінки людини в умовах бізнесу та система регіональної мережі перепідготовки та підготовки кадрів.

Ланцюг $H_1O_1K_1$ зачіпає лише рівень регіону і дозволяє виявити можливості та недоліки розвитку території, для чого поєднує наукові ресурси регіональних досліджень, регіональну освіту та регіональну систему підвищення кваліфікації.

Такий підхід дозволяє приймати рішення стосовно завдань, механізмів та шляхів розвитку

об'єкта (людини, підприємства, регіону).

Освітня компонента спрямована на формування фахівців з певним набором компетенцій, адекватних вимогам постіндустріальної економіки, а наукова складова – саме зберігання накопиченого наукового потенціалу та його подальший розвиток. Перепідготовка та підвищення кваліфікації – важлива ланка забезпечення регіону та його підприємств робочою силою, адекватною вимогам реальної економіки.

В умовах науково-освітнього кластеру корпоративне навчання доповнюється можливостями регіональної освіти та саморозвитку людини. Неможливо не погодитися з автором, процитованим вище, що корпоративне навчання – це динамічний процес, а це, на наш погляд, дає додаткові переваги кластерної організації, яка має в арсеналі результати наукових досліджень та інструментарій методик й практик навчальної діяльності.

Принципи кластерної організації науково-освітньої діяльності в регіоні:

1. Інтегрованість ресурсів.
2. Ефективність.
3. Стратегічність.

Вказані принципи сприяють цілеспрямованості кластеру, раціональності

залучення та використання ресурсів, досягнення запланованого результату ефективним способом.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проблема формування регіональних конкурентних переваг знаходить вирішення в широкому спектрі напрямків, серед яких найбільш ефективним є створення регіонально-корпоративного науково-освітнього кластеру.

Дослідження дозволило стверджувати, що регіонально-корпоративний науково-освітній кластер являє собою поєднання сукупності регіональних можливостей та факторів розвитку з потребами корпоративного сектору, одночасно, наука інтегрує з освітою, що формує потужний синергійний ефект, який фактично виступає радикальною конкурентною перевагою у конкурентній боротьбі між регіонами.

Поєднання регіонального та корпоративного сегментів в процесі наукової та навчальної активності дозволяє виділити нано-рівень, під яким розуміють людину з її трудовим потенціалом, цілями та можливостями розвитку. Тому побудована матриця кластеру з мезо-мікро та нано рівнями, а також науковою, освітньою та підвищення кваліфікації функціями.

Заплановано в подальших дослідженнях побудувати модель кластеру, ядром якого є університет.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Feldman M. The Locational Dynamics of the US Biotech Industry: Knowledge Externalities and the Anchor Hypothesis / Feldman M. // *Industry and Innovation* / - 2003 - 10: 311-328.
2. Kubiniy N. Modern Content of Strategic Regional Development Potential. / Kubiniy N., Marhitich V., Kosovilka T. // *Economics and Business*. – 2020 – №1. [Electronic resource]. URL: <http://eb.tsu.ge/?cat=nomer&leng=eng&adgi=945&title=Modern%20Content%20of%20Strategic%20Regional%20Development%20Potential>.
3. Kubiniy N., Marhitich V., Kosovilka T. (2019) Potential of strategic development of regional economy. *Challenges of Globalization in Economics and Business (The 4th International Scientific Conference. Georgia, Tbilisi, November 1-2, 2019 Proceedings)*. –Tbilisi: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. Economics and Business Faculty. [Electronic resource]. URL: <https://dspace.tsu.ge/handle/123456789/523>.
4. Michael Gibbons. Camille Limoges, Helga Nowotny, Simon Schwartzman, Peter Seot(and Martin Trow. (2002) *THE NEW PRODUCTION OF KNOWLEDGE The Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies*. – URL: <http://www.schwartzman.org.br/simon/gibbons.pdf>.
5. Michaela Tripl, Tanja Sinozic, Helen Lawton Smith (2014) The role of universities in regional development: conceptual models and policy institutions in the UK, Sweden and Austria. – URL: http://wp.circle.lu.se/upload/circle/workingpapers/201413_trippl_et_al.pdf.
6. Shiri M. Breznitz The engaged university / Shiri M. Breznitz • Maryann P. Feldman// 2012. – URL: http://maryannfeldman.web.unc.edu/files/2011/11/Engaged-University_2012.pdf [in English].
7. Uyarra E. The impact of universities on regional innovation: A critique and policy implications / Uyarra, Elvira //, *Manchester Business School Working Paper* – 2008 – No. 564, The University of Manchester, Manchester Business School, Manchester.
8. Альтман Й. Виды доверия и их оценка [Текст] / Й. Алтман, Н. Ю. Кубиний // *Науковий вісник Ужгородського університету* : серія: Економіка; збірник наукових праць. – Ужгород : "Говерла", 2016. – Вип. 2 (48). – С. 148–152.
9. Кубиний Н.Ю. Институционализация инновационных стратегий: ретроспективний бекграунд [Текст] / Н. Ю. Кубиний, Е. В. Пулянович, Т. И. Косовилка // *Науковий вісник Ужгородського університету* : Серія: Економіка / Ужгород : Говерла, 2017. – Вип. 2 (50). – С. 83–86.
10. Малий бізнес як фактор розвитку конкурентоспроможності регіону : монографія / [В. П. Мікловда, А. В. Ступко, І. Г. Брітченко, Н. Ю. Кубиній]. – Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2012. – 200 с.

11. Насибуллин Э. Н. Корпоративное обучение как фактор повышения интеллектуального потенциала персонала организации/ Насибуллин Э. Н // ОТО. – 2010. – №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/korporativnoe-obuchenie-kak-faktor-povysheniya-intellektualnogo-potentsiala-personala-organizatsii> (дата обращения: 02.07.2020).
12. Пономарева С. А. Механизм интеграции вузовской науки в региональную инновационную систему. / Пономарева С. А., Плеханов А. А. // КЭ. – 2012. – №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mehanizm-integratsii-vuzovskoy-nauki-v-regionalnuyu-innovatsionnuyu-sistemu> (дата обращения: 05.07.2020).
13. Построим университет (Основные правила построения эффективного корпоративного университета). - http://www.up-pro.ru/library/personnel_management/training/korporativny-univer.html

REFERENCES

1. Feldman, M. (2003). The Locational Dynamics of the US Biotech Industry: Knowledge Externalities and the Anchor Hypothesis. *Industry and Innovation*, 10, 311-328 [in English].
2. Kubiniy, N., & Marhitich, V., & Kosovilka, T. (2020). Modern Content of Strategic Regional Development Potential. *Economics and Business*, 1. Retrieved from: <http://eb.tsu.ge/?cat=nomer&leng=eng&adgi=945&title=Modern%20Content%20of%20Strategic%20Regional%20Development%20Potential> [in English].
3. Kubiniy, N., & Marhitich, V., & Kosovilka, T. (2019). Potential of strategic development of regional economy. Challenges of Globalization in Economics and Business (Proceedings of The 4th International Scientific Conference. Georgia, Tbilisi, November 1-2, 2019). Tbilisi: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. Economics and Business Faculty. Retrieved from: <https://dspace.tsu.ge/handle/123456789/523> [in English].
4. Gibbons, M., & Limoges, C., & Nowotny, H., & Schwartzman, S., & Seot, P. & Trow, M. (2002). The New Production of Knowledge. The Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies. Retrieved from: <http://www.schwartzman.org.br/simon/gibbons.pdf> [in English].
5. Trippl, M., & Sinozic, T., & Lawton Smith, H. (2014). The role of universities in regional development: conceptual models and policy institutions in the UK, Sweden and Austria. Retrieved from: http://wp.circle.lu.se/upload/circle/workingpapers/201413_trippl_et_al.pdf [in English].
6. Breznitz, Shiri M., & Feldman, Maryann P. (2012). The engaged university. Retrieved from: http://maryannfeldman.web.unc.edu/files/2011/11/Engaged-University_2012.pdf [in English].
7. Uyarra, E. (2008). The impact of universities on regional innovation: A critique and policy implications. The University of Manchester, Manchester Business School, Manchester [in English].
8. Altman, J., & Kubiniy, N. (2016). Vidy doveriya i ih ocnka [Types of trust and their assessment]. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya: Ekonomika – Science Bulletin of Uzhgorod University. Series: Economics*, 48, 148–152 [in Russian].
9. Kubiniy, N.Yu., & Pulyanovich, E.V., & Kosovilka, T.I. (2017). Instytutalizaciya innovacijnykh strategij: retrospektivnyj bekgrund [Institutionalization of innovative strategies: retrospective background]. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya: Ekonomika – Science Bulletin of Uzhgorod University. Series: Economics*, 2 (50), 83–86 [in Russian].
10. Miklovda, V. P., & Stupko, A. V., & Britchenko, I. G., & Kubiniy, N. Yu. (2012). Malyj biznes yak faktor rozvytku konkurentospromozhnosti rehionu: monochromatic [Small business as a factor in the development of competitiveness of the region: a monograph]. Poltava: LLC Techservice [in Ukrainian].
11. Nasibullin, E. N. (2010). Korporativnoe obuchenie kak faktor povysheniya intellektual'nogo potentsiala personala organizacii [Corporate training as a factor of increasing the intellectual potential of the organization's staff]. ОТО, 2. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/korporativnoe-obuchenie-kak-faktor-povysheniya-intellektualnogo-potentsiala-personala-organizatsii> [in Russian].
12. Ponomareva, S. A., & Plekhanov, A. A. (2012). Mekhanizm integracii vuzovskoj nauki v regional'nyu innovacjonnuyu sistemu [The mechanism of integration of university science into the regional innovation system]. КЭ, 1. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/mehanizm-integratsii-vuzovskoy-nauki-v-regionalnuyu-innovatsionnuyu-sistemu> [in Russian].
13. Postroim universitet (Osnovnye pravila postroeniya effektivnogo korporativnogo universiteta) [Build a university (Basic rules for building an effective corporate university)]. (n.d.). Retrieved from: http://www.up-pro.ru/library/personnel_management/training/korporativny-univer.html [in Russian]

Отримано 20.08.2020